

TIL BREVskriverne

Våre lesere inviteres til å skrive om aktuelle emner. Vi forbeholder oss retten til å refusere innlegg, og angrep på navngitte personer må undertegnes med fullt navn. Skriv kortfattet. Innsendte manuskripter returneres ikke. **Red.**

Churchill sa nei

«Det som min avmektige forbitrelse var rettet mot var England. Hvordan hadde ikke dette land forsøkt å drive oss ut av vår nøytralitet og inn i krigen. De hadde tatt våre skip. Og så hadde de ikke mer bruk for Norge.» (Johan Nygaardsvold).

Nesten hver gang forholdene i forbindelse med evakueringen av Finnmark høsten 1944 blir berørt av presse og NRK, blir Nygaardsvold og hans eksilregjering kritisert for at de gjorde altfor lite for å skaffe forsyninger til de folk som var blitt igjen i Finnmark. Denne kritikk er fullstendig uberettiget. Det faktiske forhold er at både Nygaardsvold og Koht gjorde store anstrengelser for å skaffe forsyninger, både til den norske befolkning i det okkuperte Norge og til de mennesker som unnlot å evakuere Finnmark.

Primo juli 1940 rettet Koht en forespørsel til Svenska Røde Korset om de var villig til å «esle ut» matpakker til trengende i Norge, og gå god for at ingen ting skulle koma i hendene på tyskaner. Svenskene svarte ja. «Men ingen ting kunne bli gjort utan britisk samtykke», sukker Koht. Den 18. juli 1940 tok Koht og Nygaardsvold opp spørsmålet om sendinga av matpakker med Churchill. Han sa nei. Den 31. juli oppsøkte Koht minister H. Dalton. Koht forteller at han hadde regnet med støtte av Dalton fordi han var sosialist. «Han held seg stiv», skriver Koht og neket matsendinger til Norge. Koht forteller ellers om Dalton at han hadde «masa på at Storbritania skulle perse Noreg til å gå inn i krigen». Koht satte så opp en skriftlig redegjørelse med plan for fordeling av matvarer i Norge. Den 21. august tok han redegjørelsen med til utenriksminister Halifax. «Men vi fekk ingen ting igjennom», beretter Koht.

I dokument nr. 150 i «Regjeringen og Hjemmefronten», utgitt av Stortinget, gjengis et brev fra Trygve Lie til Jens

Bull i Stockholm. Lie omtaler at eksilregjeringen i oktober 1940 foreslo for britiske og amerikanske myndigheter at det skulle sendes en 10 kg's matpakke til hver husstand i Norge. «Vi har alltid, ofte etter lang ventetid, fått negative svar», skriver Lie. Videre står det i Lies brev: «Det gjøres videre, både fra britisk og amerikansk hold, vanskeligheter med overføring av midler til finansiering av innkjøp i Sverige». Sistē linje i Trygve Lies brev slutter slik: «Det er en alminnelig oppfatning at alle forsøk på å gjennomføre lempninger i blokaden er blitt stanset av Churchill personlig...»

Den 12. mars 1943 ble Trygve Lie innvilget en halv times audiens hos president Roosevelt som etter henstilling fra kronprinsesse Martha var inne på tanken om matvarehjelp til Norge gjennom Det svenske Røde Kors. Men presidenten sa til Lie at dette ikke lot seg gjennomføre, da han var blitt «knocked out by the British», (Churchill).

Når det gjelder manglende forsyninger til Finnmark må en ha klart for seg at eksilregjeringen ble nektet å legge opp lager i England. Etter hvert lyktes det likevel regjeringen å skaffe til veie en del. Men Nygaardsvold forteller i sin erindringsbok II side 190 at englenderne som transportmiddel «hadde latt oss få en gammel holk som bare hadde en fart av syv mil, mens konvoiens øvrige skip gjorde minimum ti-tolv mil... Ja, der sto vi». Det endte med at regjeringen fikk med 156 tonn på noen av konvoiens skip. De øvrige ca. 1.800 tonn som regjeringen hadde kjøpt opp kom ikke avgårde. De nevnte 156 tonn ble sendt via Murmansk, derfra med en russisk kystbåt til Petsamo og til slutt med biler til Kirkenes. «Det tok nesten fem uker fra avgangen herfra til disse få tonn med varer kom frem til Kirkenes», opplyser Nygaardsvold.

Så utrolig det kan høres nektet Churchill den norske eksilregjering å sende

Sa nei. Churchill sa plent nei til all humanitær hjelp til Norge, ifølge innsenderen.

vitamintabletter hjem til norske barn.

Sjefredaktør George Matthevs skrev i Daily Worker. Arbeidsfolk vil ikke kunne glemme Churchills bitre fiendskap mot arbeidsfolk og Arbeiderbevegelsen». Jeg tar neppe feil når jeg antar at «sosialisten» Gro under det forestående 50 års jubelium vil si pene takkens ord foran det prangende minnesmerke over den mann som bragte oss tysk okkupasjon, sendte storparten av den norske hurtigruteflåte til bunns og nektet å tillate at det ble sendt mat og vitaminer til det norske folk i okkupasjonstiden.

Litteratur bla.: Johan Nygaardsvold: «Norge i krig» I og II. Paul Hartmann: «Bak fronten». Trygve Lie: «Hjemover» og «Med England i ildlinjen. Halvdan Koht: «For fred og fridom». Stortinget: «Regjeringen og Hjemmefronten under krigen» + diverse tidsskrifter og norske og utenlandske aviser.

John Sand